

Dörömbölés

Unokatestvére hozta a hírt, hogy meghalt a nagypapa. Lihegve, kipirult arccal ült a hokedlin, a konyhaasztalra könyökölve, a szeme száraz volt, akkor nekem se kell sírni, gondolta a fiú, anya biztosan sír majd, ahogy az asszonyok szoktak. Vajon apa is fog? Még sose látta sírni az apját. A férfiak nem szoktak. Ő sem volt síró gyerek, csak ritkán tört el nála a mécses, ha sírt is, tanúk nélkül, éjszaka, amikor arra gondolt, hogy ő mostohagyermek a szüleinek, a lelencből vették ki, nem véletlen, hogy a szomszédban lakó gyerektelen házaspár örökbe akarta fogadni, egy napra hozzájuk is költözött próbaképp, de nem érezte jól magát. Zavarta Emus néni túlzott anyáskodása, nem volt kivel játszani, unta magát nagyon, hiányzott a civakodás is a testvéreivel, hogy nem húzhatja meg a húga haját, nem mehet öltre a bátyjával. Hiába volt húsleves az ebéd, és annyi édesseget vehetett a boltban, amennyit akart. És sokat akart, hogy jusson a testvéreinek is.

Feri a hírhozó már kijárta az iskolát, esténként a lányokhoz járt, vagy cimboráival a kocsmába. Jó tanuló volt, szépen rajzolt, azért az iskolaigazgató azt javasolta, hogy írassák be gimnáziumba, lehet belőle valami, akár festőművész is. Ment volna, szívesen szabadult volna a paraszti élettől, de szülei nem engedték, még elzüllene ott a bűnös városban. Különben is szükség van a fiatal, erős kézre a földeken. Éljen csak úgy, ahogy a szülei, a nagyszülei, művelje a drága földet. Ami pár év múlva ebek harmincadjára jutott, a téésé lett, és Feri bánnyásznak állt, nemsokára megnősült, de azt a lányt nem vehette feleségül, akit szeretett, mert szegény volt. A lány is szerette őt, bánatában öngyilkosságot kísérelt meg, Két boldogtalan életre kárhoztatott fiatal.

Egy öregnek tulajdonképpen az a sorsa, hogy meghaljon, gondolta a fiú. Régóta készülődött a másvilágra a nagypapa, nem egyszer éjszaka zörgettek be hozzájuk, hogy haldoklik az öreg, ha még életben akarják látni, siessenek. Szülei gyorsan ruhát kaptak magukra, és belegázoltak az éjszaka sötétjébe. Kicsit csalódott is volt a fiú, amikor kiderült, hogy mégse halt meg. Nagybátyjáék

gondozták az öreget a saját házában, amelyben a kisebbik fia élt a családjával, feleségével és három fiával. Szó volt róla, hogy anyjáék magukhoz veszik a magatehetetlen nagyapát. Nem volt könnyű vele, hiszen nem tudott fölkelni az ágyból, etetni, vécéztetni kellett, nem lehetett magára hagyni, állandó felügyeletet igényelt, ami egy sok dolgú paraszt családban nem olyan egyszerű, minden dolgos kézre szükség van.

De az öreg erre nem volt hajlandó, ahol születtem, ott akarok meghalni, makacskodott, hát nem erőltették.

Még jobb állapotban volt az öreg, mikor hosszú rábeszélés után az idősebb fiához költözött, aki feleségével és három lányával a városban élt. Pár napot bírt ki ott, noha szerető gondoskodásban volt része, menyé leste minden kívánságát, de csak egyetlen egy vágya volt neki, minél előbb hazamenni. Hiányzott a megszokott környezet, az udvar közepén a hatalmas eperfa, amelynek árnyékában sokat ücsörgött, hiányzott a kert végében csoborászó kis patak, a hajnali kakaskukorékolás, az istálló szaga, minden, ami születése óta körülvette. Otthon érezte jól magát, amennyiben ilyen öregén egyáltalán jól érezheti magát az ember. A szibériai hadifogsághoz képest biztosan, még így magatehetetlenül is jobb volt. Cigarettazott, az ágyban füstölte el a napi négy-öt Kossuthját, amit a menyé gyújtott meg neki, és ügyelt arra, az öreg ne hogy magára gyújtsa az ágyneműt. Egyébként az öregén kívül senki sem dohányzott a családban, csak a fiú egyik renitens városi onokanővére sutyiban, szülei háta mögött. De hát egy szülőnek a hátán is szeme van. Amikor a fiú egyszer egy nyáron több napot töltött náluk, Gyöngyi őt kérte meg, hogy vegyen neki öt szál cigit a közeli trafikban, de el ne áruld, kinek viszed, figyelmeztette. A nagybátyámnak, mondta ijedten a fiú, mikor a trafikos megkérdezte. De hiszen nem is dohányzik a nagybátyád, förmedt rá a rusnya vénasszony, akinek természetesen fogalma sem volt róla, ki is ő, és dohányzik-e a nagybátyja. De azért odaadta neki a cigarettát.

A fiú elment halott nagyapját megnézni, még segített is kivenni őt az ágyból, alig volt súlya a mozdulatlan csontsovány testnek. Olyan idegen volt így életelenül, mintha most először látná a kifejezéstelenné vált arcot. Idegen volt persze életében is, noha sokszor láthatta – igaz mindig csak ágyban fekve –, ugyanis a vele egykorú unokatestvére a barátja volt, szívesen időzött az öreg nagyszülői házban. Amelyben volt egy kulcsra zárt titkos szoba, amelynek kulcsát a nagybátyjáék elzárva tartották. Mígnem egyszer Feri kileste, hova rejtik, és amikor a szülők nem voltak otthon, szétnéztek benne. A szoba a városi nagybácsié volt, benne a legidősebb lány stafírungjával. Volt ott egy gramofon is, megszólaltatták, maguk is megijedtek a hangjától. Mintha attól tartottak volna, hogy meghallják a szülők. De azok kint voltak a mezőn, az öreg nagyapa ha nem is volt teljesen süket, aligha hallott valamit, jobbára aludt, de ha nem is aludt, alig volt már jelen. A kulcsot visszatették a rejtékhelyére. A fiú a komódon levő sakkfigurákat csodálta leginkább, hadifogságban faragta őket a városi nagybácsi, ő is, mint a nagyapjuk, pár évet lehúzott Szibériában, volt ideje farigcsálni.

Gyönyörű figurákat faragott, szinte éltek. A királynő olyan szép volt, hogy a fiú legszívesebben zsebre vágta volna. Hogy valaha is játszott volna velük valaki, arról nem volt tudomásuk. Amikor Teca férjhez ment, a városba vitték a szoba teljes berendezését, még azt a törött lemezt is az énekes torkán akadt dallal, amitől úgy megijedtek.

Az udvar sokkal nagyobb volt, mint az övék, a dombra tartó kert is, amelynek aljában egy kis patak csordogált, partján füzekkel. Az udvarról a kertbe a patakon keresztbe fektetett pallón át lehetett eljutni. Ez egy kettéhasított tölgyfa rönk volt kissé görbe, göcsörtös, de soha senki nem esett róla a vízbe, de azért vigyázni kellett. Hatalmas kert volt, tele gyümölcsfákkal. A nagyra nőtt almafa korán érő volt, heteken át ellátta őket gyümölcssel, a meggyfa is nagy volt, ritkaság az ilyen. A körtefa, a császárkörtefa viszont kicsi volt, ahhoz nem kellett létra, mint a meggyfához. A nagybátyja tudta, hány szem körte van rajta, és ha hiányzott egy, számon kérte rajtuk, úgyhogy nem is mertek róla venni engedély nélkül.

Hiába időzött ott sokat, sose beszélgettek, illetve egyszer, amikor a nagyapja igen jó kedvében volt, mert nem volt szorulása, akkor elmesélte nekik, hogyan bántak el a kukoricásba tévedő vaddisznóval. Nagyapja tizenöt hold földjével nagygazdának számított a faluban, az ántivilágban cselédeket is tartottak, a fiú édesanyja mesélt erről, meg arról, hogy legény korában szép ember volt, az édesapja, ha anya ezt mondja, biztosan így is volt, bár ő nem volt erről meggyőződve, olyan férfinak látta, mint a többi. Édesanyja nagyon szeretett mesélni, homéroszi mesélő kedve volt, akárcsak a két bátyjának. Anyja volt a falu egyik hírharangja, mindent tudott, ami a faluban történt, amit azon melegében tovább is adott. Azt viszont nagyon furcsállotta a fiú, hogy egy fél arasszal alacsonyabb a nagyapja, mint a nagyanyja, akit a trianoni határon túlról, a szlovákká lett Eperjesről hozott feleségnek. Szikár asszony volt, szigorú arcvonásokkal a megsárgult fotók szerint. Nem tudott mosolyt képzelni az arcára, ezért nem is nagyon sajnálta, hogy nem ismerte.

Másnap reggel gyászmisét tartottak a halottért, ünneplőbe öltözve ment szüleivel a közeli templomba. Napsütéses reggel volt, zsebre dugott kézzel füttyörészni kezdett, ahogy mindig is szokta, mire a szülei rászóltak, hogy ez nem illő, halott van a családban. Ha nem illő, akkor nem füttyülök, gondolta, és abbahagyta a füttyörészést, de nem érzett megrendültséget, természetesnek vette, hogy meghalt a nagyapja, elég öreg volt már ahhoz, hogy meghaljon, nyolcvankét éves. Nagyanyja még születése előtt, fiatalon meghalt. Voltak törekvések, hogy megházasítsák a fiatalon megözvegyült férfit, kommandáltak neki hozzá illő özvegyasszonyokat, de ő nem állt kötélnek, facér maradt, volt, aki főzömmosson rá, akkor meg minek. Nyűgöt a nyakamba, mondta bajusza alatt somolyogva. Mondták, hogy nagyon szerette a feleségét, aki hosszú éveken át várt rá, amíg ő a szibériai bányában sínylődött éveken át. Miközben hősi halottnak nyilvánították, mert megtalálták a dögcéduláját. Haláláról hivatalos értesítést kapott a család. Jelképesen el is temették, úgyhogy ő látta a saját sírját, amikor csonttá aszalódva végül hazatért. Nem ismerték meg, felesége nem akarta

befogadni, ezért olyan kérdéseket tett föl neki, amelyekre csak az tudhatott válaszolni, aki valóban az, akinek mondja magát. Nagyapa kiállta a próbát, mint a mesebeli hősök. Ezután született meg a fiú édesanyja, sok-sok évvel a bátyjai után, akik akkor már kijárták az iskolát. A fiú sokszor eljátszott a gondolattal, hogy a nagyapja valójában csak egy, a családjába befurakodott idegen, aki alaposan ismerte a famíliát. Talán ezért is maradt meg olyan idegennek a számára. Pedig a rokonok szerint nagyon hasonlított rá. Ő viszont nem tudta fölfedezni magán a rokon vonásokat.

A sír fölött sem érzett semmit, úgy viselkedett, mint bárki idegen temetésén. Akkor rezzent össze, amikor a koporsó fedelén zörögni kezdtek a rázúduló göröngyök, az az érzése támadt, hogy a nagyapja dörömböl odabent a koporsóban, szeretne kiszabadulni onnan. Akkor majdnem elsírta magát, amit szégyellt volna nagyfiú létére, visszafogta magát. Arra gondolt, akkor hát ez volt a nagyapja második temetése.

